

„Etnosocializacija“ II užsiėmimas

Užsiėmimo tema – ŠEIMA

Tikslas – atkreipti vaikų dėmesį į šeimos narių bendravimą, pagarbą bei artumą. Supažindinti vaikus su šeimos tradicijomis, lydinčiomis svarbiausius žmogaus gyvenimo įvykius.

Uždaviniai:

- Išmokyti vaikus išgirsti ir pajauti vienas kitą.
- Ugdyti komandinio darbo gebėjimus.
- Kurti aplinką kurioje vaikai pasitikėtų kitais.
- Išmokyti vaikus vertinti kitų gebėjimus.

Užsiėmimo trukmė apie 1,5 val. Programa susideda iš 3 dalių: a) **žaidimai** (tikslas – ugdyti vaikų gebėjimą bendradarbiauti, pasitelkus aktyvų judėjimą bei greitą mąstymą); b) **muzikinės improvizacijos** (tikslas – ugdyti vaikų gebėjimą susitelkti į paties atliekamą darbą bei tuo pat metu girdėti kitus); c) **pasaka** (tikslas – nurimti, susitelkti ir tiesiog pamąstyti apie užsiėmimo temą, kurią pasaka atskleidžia geriausiai).

Žaidimai

Jei užsiėmimas vyksta pirmą kartą, labai svarbu visiems dalyviams susipažinti ir išmokti vieniems kitų vardus. Jei užsiėmimas vyksta nebe pirmą kartą, vis tiek pravartu sužaisti **susipažinimo žaidimą** vien dėl to, kad gali būti atsiradusių naujų narių tiek vaikų, tiek užsiėmimą vedančiųjų grupėje. Svarbu vaikams pabrėžti, kad šis žaidimas svarbus ir dėl to, kad susitikę šeimos nariai visada pasisveikina. Todėl svarbu ir visiems užsiėmimo nariams pasisveikinti ir pažinti vieniems kitus. Pats žaidimas žaidžiamas taip:

- Visi žaidimo dalyviai sustoja ratu. Pirmasis dalyvis pasako savo vardą ir parodo savo sugalvotą judesį (pvz., suploja, apsisuka, atsitupia, pašoka ir pan.). Antrasis dalyvis pirmiausiai pakartoja ankstesnio dalyvio vardą ir judesį ir tada pasisako savo vardą ir parodo savo judesį. Trečiasis dalyvis pakartoja pirmojo ir antrojo dalyvių vardus bei judesiu ir pats prisistato. Toliau stovintys žaidėjai kartoja visus iki jų stovėjusių žaidėjų vardus bei judesius.
 - Gali žaisti 10-15 žmonių.
 - Tiek viduje, tiek lauke.
 - Papildomos priemonės: nėra.

Antrasis žaidimas pradamas nuo trumpos diskusijos. Pasakoma, kad nauja šeima susikuria per vestuves, todėl svarbu žinoti, kas paprastai dalyvauja vestuvėse, kokie būtini vestuvių personažai. Vaikai išvardina visus jiems žinomus vestuvių dalyvius. Išsiaiškinama, kad vestuvėse privalo dalyvauti svočia – kartu su piršliu ji yra tarsi vestuvių organizatorė, taip pat padedanti jaunajai pasipuošti bei būtinai iškepanti vadinamąjį svočios karvojų – labai didelį ir skanų vestuvinį pyragą. Tada žaidžiamas žaidimas „**Svočia**“:

- Visi žaidimai sustoja ratu ir eidami pagal laikrodžio rodyklę vienas paskui kitą dainuoja:

Svočia svočia, važiuok į Kuršėnus / 2 k.

Svočia kepė pyragėlius ir man davė pagrandėlį / 2 k.

Pradedama dainuoti pakankamai lėtai. Dainuodami pirmąją eilutę žaidėjai tiesiog eina ratu, o dainuodami antrąją – dar ir ploja delnais pagal ritmą. Po truputį žaidimo ritmas vis greitėja, o žadėjai turi nesusimaišydami ir dainuoti, ir ploti.

- Gali žaisti 10-20 žmonių.
- Tiek viduje, tiek lauke.
- Papildomos priemonės: nėra.

Trečiasis žaidimas kalba apie sesutes, išleidžiančias brolius iš namų („**leiskim į Prūsus**“):

- Visi žaidimo dalyviai susikirsto poromis ir sustoja eilę - abu poros nariai stovi susikibę rankomis vienas priešais kitą, o kitos poros, lygiai taip pat susikabinusios, sustojami jiems iš šonų. Visos poros linguoja rankomis ir dainuoja:

Auskim, sesutės, abrūsus,

Leiskim broliukus į prūsus.

Tada visos poros susikabinusios padaro vartelius (pakelia rankas), o pirmoji pora, stovinti eilės priekyje, lenda pro padarytus vartelius. Kai pirma pora lenda pro vartelius, likusios poros gali jiems suduoti per nugarą. Po jos seka antra pora, trečia, ketvirta ir t. t. Tuo metu dainuojama:

Oj jūs, prūsai, prūsai, prūsai,

Jūsų ilgi ūsai / 2-n k.

- Gali žaisti 10-20 žmonių.
- Tiek viduje, tiek lauke.
- Papildomos priemonės: nėra.

Muzikinės improvizacijos

- **Pirmas kūrinys** skirtas šešioms skudučių poroms, t. y. paprastai groja šeši muzikantai, pūsdami kiekvienas po du skudučius. Kad vaikams muzikuoti būtų lengviau bei pavyktų įtraukti daugiau dalyvių, galima pakviesti groti dvylika vaikų ir visiems išdalinti po vieną skudutį. Vadovas kiekvienam vaikui parodo, kaip reikės pūsti skudutį, padeda išmokti ritmą. Jei vaikui vienam ne itin sekasi ritmiškai sugroti, jam iš vadovų paskiriamas vienas padėjėjas, kuris tarsi diriguodamas padeda vaikui groti ritmiškai. Grojant šį kūrinį itin svarbu girdėti kiekvieno skudučio partiją ir pačiam groti itin ritmiškai, tik taip gali suskambėti skudučių sutartinė. Šio kūrinio pagalba vaikai mokosi pastebėti bei išgirsti vieni kitus, suvokti save kaip tam tikros grupės / komandos narį, moko bendradarbiauti.

- **Antras kūrinys** skirtas kanklėms. Vaikam trumpai paaiškinama, kaip jomis grojama. Tačiau per vieną užsiėmimą visus vaikus išmokyti jomis groti yra pakankamai sunku, todėl vienas iš vadovų sugroja kanklėmis šokį, vieni vaikai jam padeda grodami kitais instrumentais, pvz., mušdami būgną, o kiti vaikai išmokomi šokio („**Lelinderis**“):

1.) Susikabinimas. Mergaitė uždeda dešinę ranką ant berniuko dešinės, berniukas per petį savo kaire ranka paima mergaitės kairę. 2.) Šokio eiga. Vaikai pagal muziką 3 taktus (6 žingsnius) eina ratu. 4 takte pasisuka vienas į kitą, lieka susikabinę tik dešinėm rankom, vienas kitam linkteli tartum pasisveikindami. Ir vėl antrą kartą pakartoja tą patį. Antroje šokio dalyje po linktelėjimo lieka taip susikabinę dešinėm rankom. Pirmame takte vaikai žengia susikabinę vieną žingsnelį link vienas kito, antrame po žingsnelį eina atgal. Trečiame berniukas apsuka mergaitę po ranka, ketvirtame vienas kitam linkteli. Tas pats pakartojama du kartus ir vėl šokama nuo pradžių. Šiame šokyje vaikai dainuoja. Tekstas kuriamas ir improvizuojamas vietoje, pvz.: „Eisim vyrai, eisim vyrai, čir vir vyrai pažvejot (2x.). Gal rasim, gal rasim, gal atrasim ešerį (2x.)“. Dar einama grybaut, atrandamas lepšis; uogaujant avietės ir t.t. ... Po kiekvieno posmelio mergaitės pereina į priekį pas šalia esantį berniuką.

Kartu grojamas ir šokamas kūrinys padeda vaikams suvokti, kad bendruomenėje kiekvienas narys turi savo vietą, savus darbus ir yra be galo reikalingas, nes be muzikantų nebūtų galima šokti, o be šokėjų muzikantų darbas netektų prasmės. Taip pat ir pats šokis moko bendravimo, bendro ritmo pajutimo.

Pasaka

Trečioji užsiėmimo dalis – pasaka apie tėvą, kurio dukterį norėjo vesti trys jaunikiai. Tėvas, norėdamas apsaugoti šeimą nuo jaunikių pykčio, neturėjo kito pasirinkimo kaip tik paversti savo kalę ir kiaulę mergelėmis, panašiomis į savo dukterį ir visas tris ištekinti. Vėliau tėvas atpažino savo dukterį tik pagal jos gebėjimą tvarkytis namuose bei rūpintis savo šeima.

Pasaka turėtų būti sekama, o ne skaitoma, taip lengviau užmezgamas kontaktas tarp pasakotojo ir klausytojų. Pasaka tampa kur kas gyvesnė ir pats sekimas - išraiškingesnis.

Pasaka sekama visiems susėdus ratu - tokiu būdu ir pasakotojas gali matyti visus klausytojus, ir visi klausytojai mato pasakotoją. Prieš pradėdant sekti pasaką, vadovas vaikams pasako užduotį, kurią turės įvykdyti klausydami pasakos – suskaičiuoti visus pasakoje paminėtus šeimos narius.

Pradedama sekti pasaka.

Pasaka neturi aiškios pabaigos, todėl vaikai gauna užduotį – sukurti pasakos pabaigą. Visi vaikai suskirstomi į dvi ar tris grupes (reikia atsižvelgti į tai, kiek vaikų dalyvauja užsiėmime). Kiekviena grupė turi sugalvoti pasakos pabaigą bei būdą, kaip ją pristatys, pvz., suvaidins, tiesiog paseks ir pan. Kad užduotis būtų keblesni, kiekviena komanda gauna dešimt žodžių, kuriuos privalo panaudoti sekant pasaką (pvz.: tėvas, motina, duktė, žentas, keberioškšt, kalnelis, dvaras, devyni, dainavo, ėjo, džiaugėsi ir t. t.).

Užsiėmimo įvertinimas – visi sustoja ratu ir per rankas leidžiamas „lietaus vamzdis“ (arba kitas instrumentas). Vaikai turi pasisakyti kaip jaučiasi, kas jiems patiko ar nepatiko užsiėmimo metu. Kalbėti gali tik tas, kas turi instrumentą, kiti privalo išklausyti jį iki galo.

Trijų jaunių nuotaka

Kasžin kada kitą kartą, kad visur miškai, girios ir tankynės buvo, tai anuose laikuose gyvenus tarpmiškyje viena šeimyna: tėvas, motina ir jų duktė viena, ale buvusi labai graži. Pas juos ėmę lankytis trys jaunikiai iš kasžin kur, ir visi trys įsimylėję į tą jų vieną dukterėlę. Ir vieną kartą išjodami tėvui pasakę kiekvienas:

– Tu pasirūpink, kaip galėtum už manęs savo dukterį išleisti, nes aš už savaitės atgrįžęs jei negausiu, tai tau eis blogai.

Tėvas nusiminęs leidžia dieną po dienos, bet nieko negal išgalvot: duktė viena, o jaunikiai trys – ką gali daryti? Nieko nebesumodamas, baigiantės rakui, einas per mišką kaip iš galvos išėjęs. Ir pasitikęs senelį. Tas jo klausęs:

– Žmogeli, kur tu vaikštinėji teip susirūpinęs?

Šis jam apsisakęs savo visą padėjimą. O senelis jį teip pamokinęs:

– Tu prieš jiems atkaksiant iš vakaro į savo kamarą suleisk savo kalę, kiaulę ir dukterį. O kaip jie visi pas tave susirinks, tai tu jas visas ir paleisk. Būk ramus ir eik sau namon.

Žmogelis namon parėjęs, o atėjus paskirtam laikui, teip ir padaręs, kaip jį tas senelis buvo pamokinęs. Susirinkus jauniams, tėvas atidarė savo kamarą ir išleido visas tris į grinčią, bet nebebuvo tarp jų nė kalės, nė kiaulės, ale visos trys – viena į vieną jo dukterys. Nė tėvas jų nebeišskyres, ir jos visos jį tėvu vadinusios. Tie jaunikiai, kiekvienas sau po moteriškę gavę, tėvui ir motinai pasidėkavoje, išsivedliavo į savo namus.

Po kokie laiko ėmus motina tėvui sakyti, kad eitų dukters paieškot, aplankyti. Tas ir išėjęs. Ėjęs ėjęs per miškus, per krūmus ir atradęs tarpmiškyje artoją beariantį, tokį nublogusį. Šis priėjęs pasakęs:

– Padėk Dieve!

Tas atsakęs:

– Dėku.

Klausęs artojas:

– Kur tamista, tėveli, eini?

Šis atsakęs:

– Išleidau dukterį, einu aplankyti.

Artojas sakęs:

– Tai aš esu tamistos žentas, prašau pas mane paviešėti.

Parėję abu namon. Duktė tėvą pasveikinusi, apklausinėjus apie motinėle, prašius pas ją apsilankyti, užėmus – pavaišinus, pailsinus. Tėvs viešėdamas stebijąs į dukters užsivedimą, kad ji riejtantis ir riejtantis tai ant paties, tai ant vaikų ir šeimynos. Tėvas pamislijęs: „Čion ne mano duktė, bet mano kalė“, – ir atsisveikinęs iškeliavęs toliaus.

Beeidamas toliaus per miškus, vėl atradęs kitą artoją laukus beariantį.

– Padėk Dievs! – pasakęs.

Jam artojas atsakęs:

– Dėku.

Toliaus klausęs:

– Kurgi, tėvai, vaikščioji, ko ieškai?

Tėvas atsakęs:

– Dukterį išvartojau – ieškau, einu aplankyti.

Artojas sakęs:

– Tai aš, aš tamistos žentas. Prašau į mano namus apsilankyti.

Parėję namon. Duktė pasveikinusi, apklausinėjus:

VU folkloro ansamblio Ratilio iniciatyva „Etnosocializacija“

– Ką beveikia matušė? Kodėl manęs neaplanko?
Ėmus vaišyt. Bet tėvas vaišinamas stebijasis, kad visur bjauru, nečysta, ir mislijas: „Čion ne mano duktė, čion mano kiaulė“, – ir greit, sudiev pasakęs, iškeliavęs toliaus.
Beeidamas per žalius miškus, ir vėl atradęs artoją. Tam pasakęs:
– Padėk Dievs.
Tas atsakęs:
– Dėku.
Dabar klausias artojas:
– Kurgi, tėveli, vaikštinėji?
Tėvas sakęs:
– Išleidau dukterį už vyro, einu jos aplankyti.
Artojas:
– Tai aš tamistos žentas. Prašau į mano namus.
Parėję abudu. Duktė tėvą pasveikinus su visais savo vaikeliais, nurėdžius, nutaisius, pavaišinus, pasilsinus, klausus:
– Ar sveika mano matušė, kodėl manęs neaplanko?
Tėvui čion patikę – ilgai viešėjęs, nes jam buvę visur ramu, malonu ir gražu. Ir teip pasakęs:
„Čion tai mano dukrelė“. Išeidams pasižadėjęs atvykti abu su savo motinėle.